

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.:(044) 289-86-22; 289-70-60, факс: 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, рахунок UA388201720343180001000078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

№ _____

На № _____ від _____

Про постанову Кабінету Міністрів
України від 01.06.2020 № 586

**Обласні, Київська міська
державні адміністрації**

**Міністерство освіти і науки
України**

**Міністерство охорони
здоров'я України**

Міністерство соціальної політики як центральний орган виконавчої влади, наділений повноваженнями Законом України „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей” з питань координації усіх органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб’єктів щодо захисту прав дітей, інформує про те, що 01.06.2020 на позачерговому засіданні Уряду, присвяченому Міжнародному дню захисту дітей, прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 586 „Деякі питання захисту дітей в умовах боротьби з наслідками гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2”, якою:

1) затверджено Порядок зарахування дітей на цілодобове перебування до закладів, які здійснюють інституційний догляд і виховання дітей;

2) внесено зміни до постанов Кабінету Міністрів України, які регулюють питання функціонування інтернатів і пансіонів у складі санаторних та спеціальних шкіл, навчально-реабілітаційних центрів; оплати вартості утримання дітей в інтернатах та пансіонах закладів освіти, діяльності органів опіки та піклування, пов’язаної із захистом прав дитини, виплати допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім’ях;

3) доручено місцевим органам виконавчої влади (органам місцевого самоврядування рекомендовано), зокрема, сприяти забезпеченню у громадах за місцем проживання (перебування) дітей умов для їх навчання в загальноосвітніх навчальних закладах за місцем проживання (перебування).

З метою сприяння реалізації прав кожної дитини на виховання в сім’ї, а також на гідні умови для навчання та розвитку відповідно до потреб Міністерством соціальної політики підготовлено рекомендації щодо реалізації вищезазначеної постанови, що додаються.

30 10201 01565 000001

Просимо довести їх до відома районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад, сільських та селищних рад об'єднаних територіальних громад відповідного регіону для використання в роботі.

Водночас запровадження інформаційно-аналітичної системи моніторингу дітей, які перебувають у закладах, що здійснюють інституційний догляд і виховання дітей на місцях, буде можливою після забезпечення початку її роботи Мінсоцполітики, МОН та МОЗ у тестовому режимі з використанням інформаційно-цифрових технологій та дистанційних методів управління, про що буде поінформовано додатково.

Додаток: на ____ арк.

Заступник Міністра

Б. Лебедцов

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 586
„Деякі питання захисту дітей в умовах боротьби з наслідками гострої
респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2”
(далі – Постанова)

I. МЕТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСТАНОВИ

До 2006 року в закладах різного типу та підпорядкування тривалий час цілодобово перебували переважно діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування. З 2007 року відбувалась реформа таких закладів, завдяки якій до 2017 року майже 92 відсотка дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, стали виховуватись в сім'ях громадян (під опікою / піклуванням, у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу).

Проте на початок реформи системи інституційного догляду та виховання 2017 року в Україні продовжували функціонувати 751 заклад, в яких виховувалось понад 105 тис. дітей, 97 тис. з яких мали батьків, не обмежених у своїх батьківських правах, лише 17 % дітей – мали інвалідність.

Як свідчать результати моніторингу, презентовані, зокрема, Уповноваженим Президента України з прав дитини у липні цього року, за три роки впровадження реформи позитивні зрушення простежуються, проте вони не в повній мірі відповідають очікуваним результатам реформи. Зокрема, зменшилась кількість дітей, які цілодобово перебувають в інституціях, з 63 085 дітей станом на 01.01.2019 до 54 859 дітей станом на 01.01.2020, тобто на 13 % за рік, що є позитивною динамікою. Проте лише три регіони в Україні подолали відмітку менше 1 відсотку рівня інституціалізації дітей: Житомирська (0,95 %); Одеська (0,81 %) та Київська область (0,57 %).

Численні міжнародні та національні дослідження, систематичні моніторингові візити в різні регіони України щодо дотримання прав дитини, здійснені Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини за участю інститутів громадянського суспільства, засвідчують, що система інституцій є несприятливим середовищем для розвитку і соціалізації дитини. Встановлено, що серед дітей-вихованців інституцій, які мали батьків, майже 2 тис. дітей більше ніж шість місяців не підтримували жодних контактів з батьками, не поверталися додому на вихідні і канікули. З метою збереження контингенту вихованців, інституціями не проводилася робота (зокрема своєчасне інформування органів опіки та піклування) щодо надання цим дітям статусу позбавлених батьківського піклування. Тому такі діти не мали можливості бути усиновленими чи влаштованими в сімейні форми виховання.

Тривалий час систему інституційного догляду та виховання дітей суспільство сприймало як систему, що зорієнтована на вирішення проблем дітей та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. Проте ситуація, що трапилася у березні 2020 року із поверненням внаслідок запровадження карантину у зв'язку із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі – COVID-19), понад 40 тисяч учнів з цілодобового перебування в інтернатах закладів освіти до своїх

родин без вивчення ситуації щодо спроможності кожної сім'ї забезпечити потреби дітей показала, що продовження існування системи інституційного догляду та виховання дітей не є доцільною необхідністю. Були навіть зафіксовані непоодинокі випадки повернення інституцією дітей не її законним представникам, а іншим родичам, сусідам.

Слід зауважити, що батькам, засновникам інституцій, а також органам опіки та піклування на місцях було економічно вигідно влаштовувати дітей до інституцій:

батьки, продовжуючи отримувати різні види соціальної допомоги на дитину, будучи звільненими від оплати вартості перебування дитини в інституції, уникали свого прямого обов'язку утримувати дитину;

засновники інституцій залежно від їх виду отримували субвенції та дотації з державного бюджету;

органи опіки та піклування мали змогу не турбуватися про такі питання, як підвезення дітей на навчання, їхнє харчування в школах за місцем проживання, належний розвиток соціальних послуг. Це значною мірою впливало, зокрема, на закриття шкіл у сільській місцевості, звільнення педагогічних працівників саме через недостатню наповнюваність класів тому, що діти концентрувалися в інституціях.

Усе вищезазначене спонукало до активних заходів щодо реформування системи інституційного догляду і виховання дітей.

Сьогодні можна констатувати, що головною проблемою у здійсненні вищезазначеної реформи є неналежний розвиток медичних, освітніх, реабілітаційних та соціальних послуг для дітей і сімей з дітьми за місцем проживання, зокрема:

- відсутність достатньої кількості посад фахівців із соціальної роботи на місцях, головним завданням яких є виявлення сімей у складних життєвих обставинах, особливо тих, у яких порушуються права дітей, та надання їм кваліфікованих соціальних послуг для мінімізації чи подолання кризи;

- відсутність розвиненої мережі загальноосвітніх шкіл у сільській місцевості, що породжує проблеми з підвезенням дітей до шкіл, важким для організму дитини розкладом дня, який негативно впливає на процес навчання;

- недостатня кількість в закладах загальної середньої освіти таких послуг, як групи продовженого дня, харчування дітей, позаурочної зайнятості дітей в секціях та гуртках призводить до відсутності альтернативи для батьків, які працюють;

- недостатній розвиток інклюзивної освіти, поширення цієї освітньої послуги тільки на дітей з порушеннями розвитку, пов'язаними з відносно легкими нозологіями, що змушує батьків влаштовувати дітей до відповідних інституцій для забезпечення їх навчання відповідно до особливостей розвитку.

Тому метою **Постанови** є посилення зацікавленості та відповідальності кожної територіальної громади як органу опіки та піклування за виконання своїх повноважень щодо створення умов для утвердження в суспільстві сімейних цінностей, виховання відповідального батьківства та запобігання соціальному сирітству.

Також важливо, що наразі державою забезпечено нормативно-правове врегулювання можливості органів місцевого самоврядування щодо розвитку значної кількості послуг для дітей та сімей з дітьми, альтернативних інституційним, зокрема, розвитку мережі центрів соціальної підтримки дітей та сімей, центрів надання соціальних послуг, центрів соціальних служб із утворенням в їх структурі денних та стаціонарних відділень відповідно до потреб кожної територіальної громади.

Крім того, передбачені різні види державної допомоги сім'ям з дітьми, у тому числі малозабезпеченим, багатодітним, сім'ям, які виховують дитину з інвалідністю. З вересня 2019 року започатковано надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги „пакунок малюка”, а з липня 2020 року – монетизації цієї послуги. Також запроваджено відшкодування послуги з догляду за дитиною до трьох років „муніципальна няня”.

Забезпечено державну фінансову підтримку поряд із сімейними формами влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, форми виховання, наближеної до сімейної – малого групового будинку, а також сімейної форми виховання для дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах – патронату.

Передбачені фінансування програми „Шкільний автобус”, державна субвенція на інклюзивну освіту.

II. СФЕРА ДІЇ ПОСТАНОВИ

Порядок зарахування дітей на цілодобове перебування до закладів, які здійснюють інституційний догляд і виховання дітей, затверджений постановою Кабінету Міністрів від 01.06.2020 № 586 (далі – Порядок), визначає, що заклад, який здійснює інституційний догляд і виховання дітей (далі – інституція), – заклад охорони здоров'я, соціального захисту або загальної середньої освіти із пансіоном у його структурі (за винятком ліцеїв, які забезпечують здобуття виключно профільної середньої освіти) незалежно від його форми власності та підпорядкування, в якому передбачено цілодобове перебування протягом трьох місяців і більше одночасно понад 10 дітей.

У зв'язку із цим акцентуємо увагу, що відповідно до Закону України „Про повну загальну середню освіту” пансіон – це структурний підрозділ закладу освіти, що забезпечує проживання та утримання учнів відповідно до законодавства та діє згідно із окремим положенням про нього. Він може утворюватись виключно у складі ліцеїв, спеціальних закладів загальної середньої освіти та закладів спеціалізованої освіти.

Ліцей – це заклад, що забезпечує здобуття профільної освіти (здобувається протягом трьох останніх років здобуття повної загальної середньої освіти). Він може забезпечувати здобуття базової середньої освіти – як виняток.

У зв'язку із вищезазначеними нормами Закону України „Про повну загальну середню освіту” **зарахування дітей до пансіону закладу загальної середньої освіти відбувається окремо від зарахування дітей на навчання.**

Тому заклад загальної середньої освіти може вважатись інституцією виключно в частині функціонування в його складі пансіону для дітей, які

здобувають початкову (спеціальні заклади загальної середньої освіти та деякі заклади спеціалізованої освіти) та базову загальну середню освіту.

Зарахування дітей до пансіонів відбувається виключно з метою здобуття освіти **протягом навчального року**. При цьому слід враховувати, що бюджетне законодавство України передбачає формування кошторисів закладів, їхніх структурних підрозділів на бюджетний рік з урахуванням контингенту отримувачів відповідних послуг.

Тобто відвідування дитиною родини на вихідні, святкові дні та канікули **не може розцінюватись як вибуття** дитини із пансіону закладу загальної середньої освіти.

З огляду на зазначене наголошуємо, що дія Порядку **поширюється на пансіони** закладів загальної середньої освіти, у тому числі на зарахування дітей, які будуть відвідувати свої сім'ї на вихідні і канікули протягом навчального року.

Крім того, принагідно інформуємо, що відповідно до Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2005 № 870 (зі змінами), **не допускається дублювання норм законодавства**, у тому числі повтор нормативних положень інших актів Кабінету Міністрів України. Тому положення про дитячий будинок-інтернат, про спеціальну, санаторну школи та про навчально-реабілітаційний центр, затверджені постановами Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 978, від 21.11.2018 № 1026, від 06.03.2019 № 221, не містять дублювань норм Порядку, зокрема, щодо рішень органів опіки та піклування.

Також акцентуємо увагу, що відповідно до статті 24 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” органи місцевого самоврядування та їх посадові особи діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, **Кабінету Міністрів України**. Тому Постанова є обов'язковою до виконання і органами місцевого самоврядування.

Порядок не поширюється на вирішення питань влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (пункт 9).

ІІІ. ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРНЕННЯ БАТЬКІВ АБО ІНШИХ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЩОДО ЗАРАХУВАННЯ ДІТЕЙ НА ЦІЛОДОВОБЕ ПЕРЕБУВАННЯ ДО ІНСТИТУЦІЙ

При консультуванні батьків або інших законних представників дітей щодо доцільності зарахування дітей на цілодобове перебування до інституцій слід звертати їхню увагу на наступне.

1. Стаття 55 Закону України „Про освіту” поряд із правом батьків обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми відповідної освіти визначає, що виховання в сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості.

Конституція України має дві окремі статті 52 та 53, які **розмежовують повноваження держави** щодо забезпечення доступності безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти та утримання дітей.

Так, статтею 52 Конституції України та статтею 24 Закону України „Про охорону дитинства” на державу покладається обов’язок утримання та виховання виключно дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Щодо дітей, які мають батьків, **обов’язок утримувати дитину** до досягнення нею повноліття **покладено на батьків** (стаття 180 Сімейного кодексу України).

Не менш важливим є те, що стаття 53 Конституції України, окрім вищезазначеного повноваження держави щодо доступності освіти, передбачає для цього розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Відповідно до Закону України „Про освіту” для забезпечення територіальної доступності повної загальної середньої освіти органи місцевого самоврядування створюють і утримують мережу закладів освіти та їхніх філій, кожна особа має право здобувати початкову та базову середню освіту в закладі освіти (його філії), **що найбільш доступний та наближений до місця проживання особи**, а також забезпечують **підвезення дітей на навчання**.

Усе вищевикладене доводить, що батьки мають право обирати, де і яким чином їхня дитина здобуватиме освіту, а не де буде утримуватись.

2. Положення про спеціальну, санаторну школи та про навчально-реабілітаційний центр, затверджені постановами Кабінету Міністрів України від 21.11.2018 № 1026 та від 06.03.2019 № 221, визначають, що право на влаштування дитини до інтернату або пансіону відповідного закладу може з’явитися у разі, якщо перебування дитини в дорозі до закладу в один бік перевищує 1 годину або за протоколом лікування та / або реабілітації передбачено обмеження руху та / або обмеження фізичного навантаження дитини.

3. Порядок **покладає на батьків** / інших законних представників дитини, відповідальність за збір документів, необхідних для вирішення питання про зарахування дитини на цілодобове перебування до інтернату чи пансіону закладу освіти, зокрема, акту оцінювання потреб своєї сім’ї, у тому числі дитини, а також інших документів, що підтверджують стан сім’ї та причину влаштування дитини до закладу.

Для складання акту оцінювання потреб сім’ї / особи (дитини) батькам / іншим законним представникам дитини необхідно звернутися до надавача соціальних послуг для сімей з дітьми або до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення за місцем свого проживання.

Звертаємо увагу, що акт оцінювання потреб сім’ї / особи (затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 13.07.2018 № 1005) містить додатки у формі висновків оцінки потреб.

Відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587, для направлення сім’ї / особи на надання соціальних послуг необхідно подавати акт із додатками.

Зважаючи на це, є доцільним під час розгляду питання про зарахування дітей до інституцій подавати на розгляд комісії не лише форму акту, а й додатки до нього.

Крім того, вищезазначеним Порядком встановлено, що у разі коли за результатами оцінювання потреб особи / сім'ї встановлено, що вона перебуває у складних життєвих обставинах чи належить до вразливих категорій населення, фахівець із соціальної роботи надає такій особі / сім'ї допомогу в оформленні заяви про надання соціальних послуг і пакета документів, а також передає зазначені документи органу соціального захисту населення для прийняття рішення про надання соціальних послуг.

Отже, слід обов'язково звернути увагу батьків / законних представників дитини на їхнє право отримувати соціальні послуги відповідно до потреб та наявні можливості громади для цього.

Батьки **мають право використовувати** висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, виданий інклюзивно-ресурсним центром або витяг з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації, виданий психолого-медико-педагогічною консультацією за умови, що:

термін повторного психолого-педагогічного вивчення дитини настає пізніше за дату подання батьками або іншими законними представниками заяви;

або зазначений термін не вказаний;

та / або підстави для повторної комплексної оцінки фахівцями інклюзивно-ресурсного центру відсутні, індивідуальну програму реабілітації дитини з інвалідністю, перегляд якої здійснювався лікарсько-консультативною комісією (ЛКК) не раніше, ніж за два роки до подання ними заяви та документів для зарахування дитини на цілодобове перебування до інституції.

У зв'язку із несприятливою епідеміологічною ситуацією, пов'язаною із поширенням COVID-19, обов'язковою є довідка форми № 086-1/о „Довідка учня загальноосвітнього навчального закладу про результати обов'язкового медичного профілактичного огляду”.

4. **Подача заяви** батьками регламентується пунктом 5 Порядку та передбачає їхнє безпосереднє звернення не до органу опіки та піклування в цілому, а до відповідного структурного підрозділу освіти, охорони здоров'я або соціального захисту населення в структурі органу опіки та піклування, в сфері управління якого перебуває відповідний заклад (див. скорочення у пункті 4 Порядку). Пункт 11 Порядку визначає перелік документів, які по факту розглядаються органом опіки та піклування.

Відповідно до статті 56 Цивільного кодексу України органами опіки та піклування є районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад.

Звертаємо особливу увагу на те, що ознака „перебуває у сфері управління” не є тотожною поняттю „підпорядковується” або „заснований” та включає в тому числі відносини з реалізації державної політики у сфері освіти, охорони здоров'я або соціального захисту населення.

Наразі інституції можуть бути підпорядковані (засновані) різним органам (органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування різного рівня – обласним та міським радам).

Проте для цілей реалізації Порядку зарахування дітей на цілодобове перебування до інституцій безпосередньо за місцем проживання сімей з дітьми слід розуміти:

відповідний структурний підрозділ, у сфері управління якого перебуває заклад загальної середньої освіти із пансіоном – це відділ або управління освіти районної державної адміністрації, виконавчого органу місцевого самоврядування;

відповідний структурний підрозділ, у сфері управління якого перебуває будинок дитини – це відділ або управління охорони здоров'я районної державної адміністрації, виконавчого органу місцевого самоврядування;

відповідний структурний підрозділ, у сфері управління якого перебуває дитячий будинок-інтернат – це відділ або управління соціального захисту населення районної державної адміністрації, виконавчого органу місцевого самоврядування.

Саме до вищезазначених структурних підрозділів **за місцем свого проживання** батьки або інші законні представники подають заяву та передбачені пунктом 11 Порядку документи.

У разі, якщо у зв'язку із процесами децентралізації влади в Україні відповідний структурний підрозділ органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування за місцем проживання дитини **ліквідовано або реорганізовано**, голова органу опіки та піклування визначає структурний підрозділ, відповідальний за прийом заяв та документів батьків для зарахування дітей на цілодобове перебування до інституцій.

5. Рекомендуємо відповідному структурному підрозділу вже на момент отримання від батьків заяв про зарахування дітей на цілодобове перебування до інституцій роз'яснити їм усі наразі наявні в громаді за місцем проживання можливості щодо альтернативного вирішення проблеми (наприклад, якщо батьки звертаються щодо влаштування немовляти у будинок дитини у зв'язку із відсутністю приміщення, придатного для проживання, – можна вивчити можливість щодо влаштування сім'ї у центр матері та дитини; у зв'язку із станом свого здоров'я – можна тимчасово влаштувати дитину у сім'ю патронатного вихователя; якщо батьки звертаються у зв'язку із особливими освітніми потребами дитини, слід вивчити наявність чи можливість розвитку інклюзії в освітніх закладах за місцем проживання).

6. У формі заяви в частині суб'єктів звернення (баба, дід, тітка, дядько) допущена технічна помилка, яка буде доопрацьована. Звертаємо увагу, що відповідно до законодавства України та Порядку правом щодо ініціювання влаштування дітей до інституцій наділені виключно батьки або інші законні представники дітей.

IV. ОСОБЛИВОСТІ ЗАРАХУВАННЯ ДИТИНИ НА ЦІЛОДОБОВЕ ПЕРЕБУВАННЯ ДО ІНСТИТУЦІЇ

Зарахування дитини на цілодобове перебування до інституції здійснюється за наступним алгоритмом:

1. Прийом заяви та документів для зарахування дитини на цілодобове перебування до інституції, їх перевірка протягом **трьох днів** на правильність

оформлення та відповідність пункту 11 Порядку, підготовка та передача подання із відповідними документами для розгляду питання на засіданні комісії з питань захисту прав дитини (далі – подання).

Під поданням мається на увазі лист структурного підрозділу, що приймав відповідні документи, до служби у справах дітей, що здійснює організацію діяльності комісії з питань захисту прав дитини (далі – комісія) відповідно до Типового положення про таку комісію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 (зі змінами).

В цьому поданні вказуються: факт здійснення перевірки документів на предмет їх правильності оформлення та відповідності пункту 11 Порядку.

2. Розгляд питання на засіданні комісії забезпечується не пізніше **10 робочих днів** з дати прийняття службою у справах дітей подання.

Відповідно до Типового положення про комісію з питань захисту прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 (зі змінами), до складу комісії на громадських засадах входять керівники структурних підрозділів місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування з питань освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, служби у справах дітей, центрів соціальних служб, заступники керівників органів Національної поліції (органів ювенальної превенції) та органів Мін'юсту, **закладів** освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення.

У зв'язку із цим наголошуємо на доцільності присутності на засіданнях комісій, на яких розглядаються питання зарахування дітей на цілодобове перебування до інституцій, профільних фахівців з питань освіти та охорони здоров'я, психологів, які зможуть компетентно оцінити подані документи та доцільність прийняття відповідного рішення (особливо це стосується дітей, які влаштовуються до спеціалізованих будинків дитини системи охорони здоров'я та дітей з особливими освітніми потребами).

Також звертаємо увагу, що відповідно до пункту 8 вищезазначеного Типового положення на засідання комісії можуть запрошуватись діти (з можливістю участі в онлайн-режимі), якщо вони досягли такого віку та рівня розвитку, що можуть висловити свою думку (стаття 171 Сімейного кодексу України). При прийнятті рішення про доцільність зарахування дитини до інституції, продовження перебування в ній думка дитини про її згоду на це є особливо важливою. Проте рішення доцільність або недоцільність зарахування дитини до інституції, продовження перебування в ній повинне відповідати найкращим інтересам дитини, навіть всупереч її думці (наприклад, можуть бути ситуації, за яких на дитину тиснуть дорослі для отримання її згоди).

Комісія **не може** визначати доцільність зарахування дитини до інституції тільки на підставі наявності документів, передбачених пунктом 11 Порядку, та на підставі перебування в дорозі в один бік, більше однієї години.

Члени комісії на засіданнях, на яких розглядається доцільність зарахування дітей до інституцій, продовження перебування в них зобов'язані **всебічно вивчити окреслене питання** по кожній дитині із забезпеченням індивідуального підходу. Також члени комісії зобов'язані враховувати рекомендації / пропозиції / експертну думку профільних фахівців (зокрема у сфері освіти, охорони здоров'я,

соціального захисту населення) про наявні альтернативи зарахуванню дитини до інституції або їх відсутність та ресурси громади щодо соціальної підтримки сім'ї, забезпечення потреб дитини з метою упередження її розлучення з родиною (у тому числі оцінка можливостей щодо відкриття інклюзивних класів, груп за місцем проживання, організації підвезення до закладу освіти тощо).

Рекомендації комісії про доцільність або недоцільність зарахування дитини до інституції, продовження перебування в ній **повинні бути обґрунтованими**.

Звертаємо окрему увагу на те, що постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 586 поставлено завдання щодо оцінювання потреб кожної дитини, яка внаслідок запровадження карантину у зв'язку із поширенням COVID-19, повернулася до сім'ї з інституції та розгляд доцільності продовження перебування дитини в інституції на засіданні комісії. Таким чином наголошуємо, що **усі ці діти мають пройти процедуру зарахування на цілодобове перебування відповідно до Порядку**.

У зв'язку із значним навантаженням комісії і органи опіки та піклування питання **доцільності продовження перебування** дітей, зарахованих до інтернатів (пансіонів), будинків дитини системи охорони здоров'я та дитячих будинків-інтернатів системи соціального захисту населення до запровадження карантину у зв'язку із поширенням COVID-19, які не вибували із цих інституцій, **окремі рішення** органу опіки та піклування **про зарахування на даному етапі не приймаються**.

Проте питання **доцільності продовження перебування** вищезазначених дітей виноситься на засідання комісії із документами, передбаченими пунктом 11 Порядку, для прийняття рішень органів опіки та піклування про продовження їх перебування в інституції, починаючи з 1 листопада **до кінця поточного року** (така рекомендація пов'язана із значним навантаженням на комісії на початку реалізації Порядку та важливість у прийнятті виважених рішень).

Терміни перебування таких дітей в інституціях, передбачені пунктом 8 Порядку, **починають відраховуватись з дати прийняття такого рішення, але не пізніше, як з 1 січня 2021 року**.

Крім того, на засіданні комісії, на яких розглядається питання доцільності зарахування дитини до інституції, продовження перебування в ній, поряд із прийняттям рішення, незалежно від задоволення заяви членами комісії, випрацьовуються **рекомендації батькам** або іншим законним представникам дитини (у разі відмови – це є обов'язковим відповідно до пункту 7 Порядку) щодо подолання обставин, через які виникла потреба у влаштуванні дитини до інституції, та завдання членам комісії стосовно заходів, які доцільно вжити громаді для соціальної підтримки сім'ї та забезпечення потреб дитини з метою її реінтеграції в свою родину (відкриття інклюзивних класів / груп за місцем проживання, організації підвезення до закладу освіти, відкриття групи продовженого дня, забезпечення діяльності фахівця із соціальної роботи, розвиток базових соціальних послуг тощо).

3. За результатами розгляду питання доцільності зарахування дитини до інституції на комісії, на підставі її рішення служба у справах дітей з урахуванням

пропозицій усіх членів комісії готує та подає на підпис голові органу опіки та піклування проект рішення:

про влаштування дитини до інституції (у випадку закладів загальної середньої освіти мова у рішенні може йти **виключно про зарахування дитини у пансіон**);

про відмову у влаштуванні дитини до інституції із доданими вищезазначеними рекомендаціями;

про продовження перебування дитини в інституції.

У рішенні про влаштування дитини до інституції, продовження перебування дитини в ній має бути пункт про **виконання** протягом терміну перебування дитини в інституції, відповідно до встановленого пунктом 8 Порядку, рекомендацій комісії з посиланням на її протокол.

Принагідно звертаємо увагу, що згідно із законами України „Про соціальні послуги” та „Про місцеве самоврядування в Україні” організація надання соціальних послуг є відповідальністю територіальних громад, зокрема створення, фінансування та надання базових соціальних послуг.

4. У разі прийняття органом опіки та піклування рішення про влаштування дитини до інституції видається **направлення** (тому цей документ відсутній у переліку, вказаному у пункті 11 Порядку).

Направлення про зарахування дитини на цілодобове перебування до інституції, передбачене пунктом 4 Порядку, може видаватись виключно відповідним структурним підрозділом органу, у підпорядкуванні якого перебуває інституція (виконавчого органу, уповноваженого засновником відповідного закладу). При цьому відповідний структурний підрозділ за місцем проживання батьків або інших законних представників дитини у разі, якщо засновником інституції є обласна рада, звертається із клопотанням до структурного підрозділу обласної державної адміністрації, якому підпорядковано заклад, для видачі направлення. Таке направлення, у разі прийняття рішення органом опіки та піклування про зарахування дитини на цілодобове перебування до інституції, направляється до неї безпосередньо структурним підрозділом, який його видав, або передається батьками, іншими законними представниками дитини.

5. Порядком передбачено обов'язковість укладання договору про влаштування дитини на цілодобове проживання. Це буде можливо **після затвердження його форми Мінсоцполітики**, про що буде поінформовано додатково.

V. ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛОДОБОВОГО ПЕРЕБУВАННЯ ДИТИНИ В ІНСТИТУЦІЇ

У вихідні, святкові дні і канікули діти з пансіонів закладів загальної середньої освіти (за винятком ліцеїв, які забезпечують здобуття виключно профільної середньої освіти) **повинні повертатися додому**.

Так, відповідно до положень про спеціальну, санаторну школи та про навчально-реабілітаційний центр, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 21.11.2018 № 1026, від 06.03.2019 № 221, за окремою заявою батьків, інших законних представників, за погодженням служби у справах дітей за місцем

проживання дитини та схвалення комісії, дитина може залишатися в інституції у вихідні та святкові дні (крім канікул), але не більше ніж на **чотири вихідні дні та один святковий день на місяць**). Ця норма не поширюється на дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які не мають опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів.

Звертаємо особливу увагу на те, що відповідно до пункту 10 Порядку керівник інституції повинен відслідковувати терміни цілодобового перебування дітей та повідомити батькам або іншим законним представникам і службу у справах дітей **за місяць до закінчення** терміну цілодобового перебування для забезпечення своєчасного вибуття дитини з інституції або перегляду доцільності продовження її перебування в закладі, а також для вжиття, у разі необхідності, заходів, передбачених абзацами другим та третім пункту 17 Порядку.

У випадку, якщо батьки матимуть необхідність влаштувати дитину на новий термін на цілодобове перебування в інституції, **процедура, передбачена пунктом 5 Порядку, повторюється** і приймається рішення органу опіки та піклування про доцільність продовження перебування дитини в інституції.

Керівники інституцій зобов'язані інформувати службу у справах дітей також, коли дитина не забирається батьками або іншими законними представниками на вихідні, святкові дні, канікули без відповідного погодження.

V. ЗМІНА ПОРЯДКУ УТРИМАННЯ ДІТЕЙ В ІНСТИТУЦІЯХ

Просимо звернути особливу увагу батьків або інших законних представників, які подають заяву про зарахування дитини на цілодобове перебування до інституції, а також керівників інституцій, відповідальних за цільове використання коштів при забезпеченні функціонування відповідних закладів, що були внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2002 № 1243 „Про невідкладні питання діяльності дошкільних та інтернатних навчальних закладів”, якими передбачено, що **плата не справляється** виключно:

за утримання вихованців в інтернатах (пансіонах) спеціальних закладів освіти;

за утримання вихованців в інтернатах (пансіонах) закладів спеціалізованої освіти – з батьків або осіб, які їх замінюють, із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України „Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям”.

Крім того, було внесено зміни до Порядку виплати допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 250, відповідно до яких влаштування дитини на цілодобове перебування (від чотирьох ночівель на тиждень) до інтернату (пансіону) закладу загальної середньої освіти (за винятком спеціальних закладів освіти, закладів освіти III ступеня та випадків, коли батьки сплачують повну вартість утримання дитини в закладі) є **підставою для припинення** відповідної виплати.

